

UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM

Kring Andragologie
Kring Geografie en Planologie

Aandacht voor het platteland: onderwijs, leefbaarheid en plattelandsbeheer

Hierbij doen we een appel op gemeentebesturen, college van B&W, college van Gedeputeerde Staten, leden van de Eerste en Tweede Kamer, bevoegde ministers, betrokken Vaste Kamercommissies, bestuurders, maatschappelijke organisaties, bewoners en kennisinstellingen.

Deelnemers, inleiders en organisatoren van de derde conferentie in het kader van 'De Toekomst van het Platteland' doen een appel op iedereen die actief betrokken is bij de vitalisering van het platteland.

Op 21 november 2018 kwamen we bijeen op HAN Hogeschool in Nijmegen voor een studiedag. Centrale vraag: 'Hoe kunnen innovatief onderwijs, scholing en projecten voor een leven lang leren een blijvende vitalisering op het Platteland en in de Krimpgebieden stimuleren?' Graag brengen we de volgende ontwikkelingen onder uw aandacht en doen een appel op uw inzet en ondersteuning ten behoeve van de vitalisering van het Platteland.

Het volgende in aanmerking nemend.

- Nederland bestaat voor 74% uit platteland met ruim 5 miljoen inwoners. Die regio's omvatten circa 30% van de totale bevolking van ons land (SCP 2017).
- Na een aantal moeilijke jaren met hoge werkloosheid trekt de Nederlandse economie sterk aan. Dit geldt echter in mindere mate voor het platteland en de 'krimpggebieden'. In het noorden en oosten van het land dreigen duizenden banen, voornamelijk op mbo-2 en mbo-3 niveau, te verdwijnen door technologische vernieuwingen.
- De Sociaal-Economische Raad (SER) heeft aangegeven dat met name de transitie naar duurzame energie landelijk veel banen kan opleveren.
- Er zijn grote veranderingen in de zorg en de bouw op komst. Hierbij zullen scholieren, studenten, werkenden, werkzoekenden en een groeiend aantal ouderen zich moeten gaan instellen op snelle veranderingen op de arbeidsmarkt, in het bijzonder in de productie- en zorgtechnologie, digitale vaardigheden, ICT en bouw.
- Voor specifieke groepen wordt de afstand tot de arbeidsmarkt naar verwachting groter, wat het gevoel van eigenwaarde kan ondermijnen. De verdere polarisatie op de arbeidsmarkt kan ook de verhoudingen binnen de maatschappij op scherp stellen door een verlies aan sociale binding.
- MBO- en HBO-instellingen, instellingen voor volwasseneneducatie, Bildung en opbouwwerk, bereiden zich voor op het ondersteunen van bewonersinitiatieven voor een vitaal en actief platteland zoals besproken en uitgewerkt op deze conferentie.

Deze veranderingen vragen grote inspanningen waarbij politieke ondersteuning noodzakelijk is om het platteland ook in de toekomst vitaal te houden. Dit geldt extra voor de krimpggebieden. Ondersteuning is nodig op de volgende punten.

1. De aansluiting onderwijs en arbeidsmarkt is cruciaal, ook op het platteland. Daarvoor is innovatieve scholing nodig in het middelbaar, hoger beroeps- en het wetenschappelijk onderwijs. Ook aandacht voor vernieuwende projecten is nodig. Het initiëren van Human Capital Agenda's (HCA) ondersteunt een adequate aansluiting op arbeidsmarkt-ontwikkelingen.
 - De samenwerking tussen onderwijs en andere domeinen zoals zorg, sport, welzijn/sociale dienst moet versterkt worden. Niet alleen om gebouwen te delen, maar juist om meer kwaliteit te bieden door synergie; over de grenzen heen samenwerken en elkaars diploma's ook op (v)mbo niveau erkennen.
 - Hybride leeromgevingen creëren waarin onderwijs, onderzoek en werkveld samen op zoek gaan naar antwoorden op maatschappelijke vraagstukken.
2. Een passend aanbod van modules en trajecten van leven-lang-leren ontwikkelen.
3. Bevorderen en ondersteunen van actieve zelforganiserende groepen (gasvrije aansluitingen, wind- en/of zonne-energie, duurzaamheid, zorgpacten, maatschappelijk verantwoord ondernemen).

Onze studiedag richtte zich op onderwijs, leefbaarheid en plattelandsbeheer. De volgende adviezen kwamen hieruit voort.

<p>A. Regionale projecten vragen om een avontuurlijke insteek. Niet de inhoud, maar het proces van leren staat centraal. Innovatie kan alleen als er bereidheid is om los te komen van (oude) institutionele kaders.</p>
<p>B. De energietransitie biedt kansen om de bewoners van het platteland een grote rol hierbij te geven. Het platteland beschikt immers over een infrastructuur (ruimte, zon en wind) en sociaal kapitaal (mensen, expertise, vaardigheden, interesse, netwerk, geld). We hebben dan wel professionals nodig die bewoners begeleiden in deze trajecten. Daar moet in de opleiding aandacht voor zijn.</p>
<p>C. Oplossingen werken als deze nuttig, betaalbaar, aantrekkelijk en eenvoudig zijn. De gebruikers bepalen welke oplossingen dat zijn. Daarom moeten gebruikers intensief betrokken zijn bij de ontwikkeling, bijvoorbeeld door co-creatie in het ontwerpproces. Dat is ook een deel van leven-lang-leren.</p>
<p>D. Het versterken van de lokale economie door een groter deel van de gezinsbudgetten in het dorp/de gemeente te houden. Dit biedt goede kansen om het juist te investeren.</p>

E. Het participeren van de groeiende groep mensen met een lage kwalificatie wordt een extra grote uitdaging.

Een eerste stap is dat we waken voor stereotypering van deze groepen. Daarbij constateren wij dat, terwijl de groep kwetsbaren groeit, het aanbod van stages en opleidingen gericht op het ondersteunen van deze groepen verschaalt. Die paradox moet aangepakt worden. Scholing van professionals (inclusief stages) die kunnen opleiden op niveau NT 1 en NT 2 moet meer aandacht krijgen in opleidingen en stages.

F. Meer verantwoordelijkheid vanuit het ministerie voor ontwikkeling van het platteland.

Daar waar in het verleden het ministerie van LNV zichtbaar verantwoordelijkheid nam om het strategisch debat over de ontwikkeling van het platteland mede inhoud te geven, constateren we nu dat die verantwoordelijkheid zeer onduidelijkheid is. Illustratief daarvoor is het volgende: in het verleden bracht het SCP periodiek de Staat van het Platteland uit in opdracht van LNV. Daarmee kon de dialoog over de ontwikkeling van het platteland gevoerd worden op basis van gedegen kennis. Die cyclus heeft geen vervolg gekregen. Wij roepen het ministerie van LNV, het SCP en de Raad voor de Leefomgeving en Infrastructuur op om opnieuw verantwoordelijkheid te nemen om de dialoog over de vele vraagstukken rondom het platteland op gang te brengen. Dit in samenspraak met strategische partners zoals de P10 en de provincies. De organisatoren van de studiedag zijn gaarne bereid om daarbij te ondersteunen.

De organisatie van de conferentie was in handen van: HAN Centre of Expertise Krachtige Kernen, Learn for Life (Rural Academy), Universiteit van Amsterdam: Kring Geografie en Planologie & Kring Andragologie.

Namens deelnemers, inleiders en organisatoren van de derde conferentie in het kader van 'De Toekomst van het Platteland'.

Nijmegen, 21 november 2018